

Бончо
АСЕНОВ

Случаят
„Георги МАРКОВ“

Бончо Асенов е роден през 1946 г. в Перник. Завършил е тригодишен курс във Висшата специална школа на МВР и право в СУ „Св. Климент Охридски“. От 1970 до 1981 г. работи в управление Шесто на Държавна сигурност, а до 1992 г. е преподавател по специални дисциплини във Висшия институт на МВР. През 1996–1997 г. работи в Дирекция „Вероизповедания“ към Министерския съвет. Дългогодишен преподавател – професор във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ по дисциплините: „Теория на разузнаването и контраразузнаването“; „Основи на оперативно-издирвателната дейност“ и „Сравнително религиозна наука“. Изнасял е лекции в Нов български университет и в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по „Разузнаването в международните отношения“. Автор е на 25 книги по проблеми на религията, национализма, защита на сигурността и обществения ред и на три краеведчески книги. Сред тях са: „От Шесто за Шесто“ (1994), „Религиите и сектите в България“ (1998), „Теория на контраразузнаването“ (2000), „Български ловци на шпиони“ (2001), „Разузнаването от древността до наши дни“ (2003), „Теория на разузнаването“ (2005), „Речник на разузнаването и контраразузнаването“ (2011), „Ченге за продажба“ (2012), „Разузнаването в международните отношения“ (2014), „Държавна сигурност – мит и реалност“ (2015). Доктор по философия, доктор на науките.

© Бончо Асенов, автор, 2018 г.

© Олга Паскалева, художник, 2018 г.

© Книгоиздателска къща „Труд“, 2018 г.

ISBN 978-954-398-557-9

**Бончо
АСЕНОВ**

Случаят
„Георги МАРКОВ“

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ТРУД“, 2018 г.

БОНЧО АСЕНОВ
СЛУЧАЯТ „ГЕОРГИ МАРКОВ“

Редактор Надежда Делева
Художник Олга Паскалева
Технически редактор Стефка Иванова
Коректор Валя Калчева

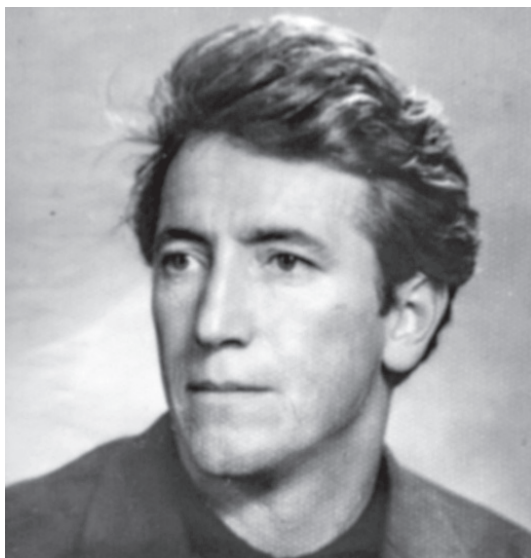
Формат 60x90/16. Печ. коли 17,5

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ТРУД“
София 1202, ул. „Св. св. Кирил и Методий“ № 84;
тел.: 02/942 23 75
Разпространение – тел.: 02/846 75 29
e-mail:office@trud.cc
www.trud.cc
www.znam.bg

Печат „Инвестпрес“ ООД

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР	7
ПЪРВА ЧАСТ	
СЛУЧАЯТ „ГЕОРГИ МАРКОВ“	11
ГЕОРГИ МАРКОВ В БЪЛГАРИЯ	13
ТВОРЧЕСТВОТО НА ГЕОРГИ МАРКОВ В БЪЛГАРИЯ.....	27
ГЕОРГИ МАРКОВ – НЕВЪЗВРАЩЕНЕЦ.....	47
ТВОРЧЕСТВОТО НА ГЕОРГИ МАРКОВ В АНГЛИЯ.....	58
СМЪРТТА НА ГЕОРГИ МАРКОВ	78
ВТОРА ЧАСТ	
МОЯТА ИСТИНА ЗА ГЕОРГИ МАРКОВ	107
ФАЛШИФИКАЦИИТЕ И ЛЪЖИТЕ ЗА ГЕОРГИ МАРКОВ	109
ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ НЕ Е УБИЛА ГЕОРГИ МАРКОВ	125
Две интервюта със следователя Андрей Цветанов	125
Мнението на следователите Александър Лазаров и Красимир Кръстев	135
Постановлението на Софийска градска прокуратура	153
Някои разяснения по обвиненията	156
За мотивите	161
За доказателствата	172
ГЕОРГИ МАРКОВ – СЪТРУДНИК НА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ	183
АНГЛИЙСКИТЕ СПЕЦИАЛНИ СЛУЖБИ СА УБИЛИ ГЕОРГИ МАРКОВ.....	221
РАВНОСМЕТКАТА – За действителните промени в тридесет години	260
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	271
ПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ	273

...Защото основният конфликт на нашето време, основният конфликт на всички времена е бил конфликтът за признаването на истината... В действителност конфликтът е един: Истината срещу лъжата. Или ако щете – срещу Неистината...

ГЕОРГИ МАРКОВ

ПРЕДГОВОР

Тази година, 2018-а, се навършват 40 години от смъртта на талантливия български писател Георги Марков, починал в болницата „Сейнт Джеймс“ в Лондон на 11 септември 1978 г. Четиридесет години случаят „Георги Марков“ не престава да вълнува българската пък и световната общественост. Веднага след смъртта му в Англия се поде антибългарска кампания с обвинението, че Марков е убит от Държавна сигурност (ДС) по нареждане на тогавашния ръководител на държавата Тодор Живков. Този пропаганден шум около смъртта на Георги Марков се превърна в една от най-шумните и истерични кампании срещу страната ни и нейните органи за сигурност в годините на Студената война. В крайна сметка в световното обществено мнение се наложи становището, че българската Държавна сигурност е организирала убийството със съдействието на съветското КГБ, независимо че разследването на английските власти не го потвърждава. След няколко години антибългарската кампания бе продължена с още по-чудовищното обвинение срещу България – че българските власти са организирали покушението срещу папа Йоан Павел II през май 1981 г.

След края на Студената война тези случаи отново се подеха, този път под натиска на антикомунистическите сили в България. И ако при случая с покушението срещу папа Йоан Павел II се доказва, че България няма нищо общо с него и това е била пропагандна акция на западните специални служби, то не така стои въпросът с „убийството“ на Георги Марков. За да се изясни неговият случай, Софийска градска прокуратура открива предварително производство (досъдебно производство)

през октомври 1990 г. за „предумишлено убийство на Георги Марков от неизвестен извършител“. През септември 2013 г. то е прекратено от прокуратурата поради това, че не е открит извършителят на убийството, а давността му е изтекла.

Истината за убийството на Георги Марков ще се прикрива, както стана с покушението срещу папата. Мощни сили на Запад и конкретно в Англия са заинтересовани световната общественост да не разбере истината за неговата смърт. Тези, които ни замесиха с „българския чадър“ в убийството на Георги Марков, са същите, които ни замесиха в „българската следа“ в покушението на папата.

Антикомунистическите сили в Българи обаче упорито твърдят, че Георги Марков е убит от Държавна сигурност. Лично трима президенти, министър-председател, министри, политически и обществени дейци се ангажират с това твърдение. Към тях се присъединяват роднини и приятели на Марков, множество журналисти, писатели, интелектуалци. В този дух се пишат книги, правят се филми и излизат десетки материали в медиите – чуждестранни и български. Синоним станаха понятията „Скитник“, под който псевдоним са класирани набираните материали за емигранта писател в поделенията на Държавна сигурност, и „българският чадър“, с който била изстреляна в неговото тяло отровна сачма и за който самата английска полиция твърди, че такъв не е имало. При това се измислят и съчиняват най-различни подробности от „подготовката и убийството“ на Георги Марков. Едно е факт. Тази версия не е потвърдена. Присъда по нея няма. Съдът е този, който казва кой е виновен за дадено престъпление. Интерпретациите са свободни съчинения.

За антикомунистите в България обаче това няма значение. За тях случаят „Георги Марков“ е удобен за използване в своята пропаганда срещу бившата социалистическа власт, срещу Тодор Живков и срещу Държавна сигурност. Те използват авторитета и таланта на Георги Марков за своите нечисти цели

и няма да се откажат от него, докато той може да им служи в тази насока. Те искат да го превърнат в символ на антикомунизма. И затова посмъртно го награждават с ордени, издигат му паметници. Фактически те продължиха делото на английските специални служби вече при новата обществено-политическа действителност в страната. При това, без да се усещат, че поддържайки тезата за убийството на Георги Марков от Държавна сигурност, компрометират България пред световното обществено мнение. Изгледайте филма на Росен Елезов „Под сянката на Георги Марков“, пуснат по телевизията през май 2017 г., за да видите как познати ни вече български антикомунисти, наобиколили паметника на Георги Марков, хулят реално България, повтаряйки онова, което западната антикомунистическа пропаганда сътвори преди 40 години.

Целта на тази книга е още веднъж да се разкаже на българския читател случаят „Георги Марков“ с надеждата, че ще стигнем до истината относно неговия живот и кончина.

В първата част е описан подробно неговият живот в България до 1969 г. и след това в Англия до смъртта му. Направен е анализ на всички негови произведения, писани в България и в Англия. Отразен е случаят „Марков“ след смъртта му, така както е представян досега в средствата за масова информация в чужбина и в България, както е разказван от негови близки и приятели, както е даден в книги, статии, интервюта, документални филми, както е отразен в досъдебното производство на Софийска градска прокуратура.

Във втората част авторът представя своето виждане по случая „Марков“, след като се е запознал с тези публикации, с досъдебното дело на Георги Марков, с делото на единствения осъден покрай неговото разследване – генерал Владо Тодоров, след като е провел разговори и консултации със служители на външнополитическото разузнаване, някои от които съпричастни към случая „Георги Марков“, със следователи по делото, с хора, които са познавали Марков. В неговите разсъжде-

ния е отразен и опитът му като оперативен работник в Държавна сигурност и автор на повече от десет книги в областта на разузнаването и контраразузнаването. Всичко това му дава възможност да посочи лъжите и фалшификациите, свързани със смъртта на Георги Марков, да изрази твърдото си убеждение, че Държавна сигурност няма отношение към смъртта на Марков, че той е излязъл в Англия като неин сътрудник и че английските специални служби са виновни за смъртта му. Тъй като в своя анализ е използвал споделените вече факти за живота на Георги Марков, за неговото творчество, за сагата около смъртта му, в тази част има известни повторения и заимствания от първата, а също и с някои от цитираните документи, касаещи досъдебното дело на Марков.

Книгата не е научна, а популярна. Затова е избегнато, освен в отделни случаи, да се отразява откъде точно са взети посочените факти и данни. Това би утежило повествованието. Още повече, че тя е предназначена за широк кръг читатели и най-вече за младото поколение. В края на книгата са дадени всички източници ползвани при написването ѝ.

Истината, която иска да сподели авторът с читателите, е, че Георги Марков е талантлив писател със силно изразена гражданска позиция и произведенията му говорят най-правдиво за неговата същност, за неговия борчески дух, за непримиримостта му към слабостите и недъзите и на двете обществено-политически системи. И не лъжата за „българския чадър“, а неговите произведения трябва да бъдат легитимацията му пред следващите поколения.

ПЪРВА ЧАСТ

СЛУЧАЯТ „ГЕОРГИ МАРКОВ“

*Младият писател Георги Марков
в редакцията на издателство
„Народна младеж“*

ГЕОРГИ МАРКОВ В БЪЛГАРИЯ

Георги Марков е роден на 1 март 1929 година в софийския квартал Княжево. Баща му – Иван Марков (1908–1978), който е от Княжево, е бил фелдфебел в царската армия, инвалидизиран поради туберкулозно заболяване. Дълги години е бил продавач на вестници в павилион до самата спирка на княжевския трамвай. Майка му Райка (1907–1985) е от село Мещица, Пернишко. Известно време семейството се е препитавало и с отглеждането на две крави. Георги се е отнасял с голямо преклонение пред баща си и обичал да слуша неговите разкази за военната служба. От майка си е наследил нейната прямота и невероятна трудолюбивост. Има по-малък брат Никола (1931), който през 1963 г. заминава за Италия и се устройва в Болоня, където става собственик на малък магазин и се препитава главно с филателна търговия.

Като ученик Георги е помагал на баща си във вестникарската будка, като е продавал вестници. Негов втори дом е бил Княжевското читалище, където четял жадно книги, най-вече с разувателен и приключенски характер. Сдружил се е и със съветски офицери, които издавали в. „Дружба“ – вестник на съветското военно командване в България. Още тогава проявявал желание и мечтаел да стане писател.

След завършване на Първа мъжка гимназия в София Георги Марков следва химия, първоначално в Русе, а след закриването на тамошния факултет – в Държавната политехника в София, където се дипломира като инженер-металург (представян е и като инженер-химик) през 1951 г. По специалността си работи пет години в софийските заводи „Победа“ и „Стинд“. В един момент дори е изпълнявал длъжността директор на „Победа“. След това е бил преподавател в техникума по керамика и стъкло и в Института за учители. Още деветнайсетгодишен, като студент, той

заболява от тежка форма на туберкулоза и започва да се лекува. Заради това не е служил като войник. Пребивава дълго време в болници и санаториуми и най-вече в санаториума за туберкулозно болни студенти във Владая. Положението му в един момент е било толкова тежко, че той пише предсмъртно писмо на своите родители. През 1958 г. медицинска комисия го диагностицира като стопроцентов инвалид, от следващата година е пенсионер и никога не се връща към професията си. Благодарение на упоритото лечение в продължение на четиринадесет години постепенно здравословното му състояние се стабилизира. От време на време обаче е имал пристъпи от боледуваната туберкулоза и недобре функциониращ бял дроб, част от който бил изрязан, поради което влиза периодично на лечение в санаториума за туберкулозно болни. На няколко пъти е имал тежки белодробни кризи, дори при една от тях, през 1969 г., се е смятало, че едва ли не щял да умре.

През юни 1953 г. се жени за Деспина Желязкова (1934), художничка, която е живеела в неговия квартал и с която се познавали от деца. Тя завършва Художествената академия и след 1962 г. става аниматор в Студията за мултипликационни филми. Живеят под наем на ул. „Екзарх Йосиф“ № 66. Там Марков написва и първите си творби. Двамата обичали да ходят на Витоша и Люлин, а през лятото на море в Несебър. Брактът им продължава до 1960 г. Предишната година Марков се запознава със Здравка Лекова, докато са били заедно в санаториума във Владая. Тя е била много красива, отскоро омъжена. Любовта и на двамата е била спонтанна и бурна, той я ухажвал много романтично и упорито, пускал ѝ музика от магнетофона си, подарявал ѝ книги. Заради нарушаване на режима в санаториума бил е изгонен от там, а съпругът на Здравка Лекова я прибира вкъщи. Марков обаче не се отказва от нея. Когато е оперирана в „Пирогов“, я посещава всеки ден и ѝ пише любовни писма, в които ѝ се обяснява и настоява да напусне мъжа си и да се оженят. В едно писмо от 6 май 1960 г. той ѝ пише: „И така пред тебе има два варианта – да мълчиш до изписването и да дойдеш с мен, или да му кажеш и да дойдеш с мен! Избери!“ Накрая любовта побеждава и след като се развеждат и двамата сключват брак. Живеят под наем в

малка таванска стаичка в къща намираща се срещу сегашната зала „Универсиада“. Там писателят написва романа си „Мъже“, с който пробива в българската литература.

Неговото дълго боледуване е засилило до крайност чувствителността му, неговата сетивност, оформило го е в компенсаторен тип характер и в известна степен се е отразило върху начина му на живот и върху творчеството му. Разбрал преходността на битието, живеел с мисълта, че всеки божи ден му е подарък и че трябва да граби с пълни шепи от всичко в този живот. Не се е страхувал толкова от смъртта, колкото, че няма да напише това, което е замислил, и няма да достигне мечтаните върхове на покорител на българския, европейския, а защо не и на световния литературен хоризонт. Към това го тласкало силното му въображение, склонността му към измисляне и украсяване на събития и случки станали с него и неговите близки. Очевидно е разбирал, че му липсва литературно образование и е чел много, за да навакса пропуснатото. Предпочитал руска литература – обичал Достоевски, Толстой, Гогол. „Само Достоевски да вземеш, това е цял един самостоятелен космос“, казвал често той. Харесвал също Шекспир, Гьоте, Данте, Сервантес. От българските писатели – Ботев, Яворов, Йовков и Борис Шивачев. Следял внимателно и всичко, което излизало от българските писатели, с част от които вече се познавал и поддържал приятелски връзки.

Първите му творчески изяви са от 1951 г., когато започват да публикуват негови разкази, фейлетони и очерци във в. „Народна младеж“ и в други вестници и списания. През 1957 г. издава първата си самостоятелна книга с две приключенски повести, озаглавена „Цезиева нощ“. Следващата година издателство „Народна младеж“ публикува книгата му „Победителите на Аякс“ – научнофантастичен роман за юноши. След това започват да излизат ежегодно негови творби, а именно: „Анкета“ – новели (1960); „Между нощта и деня“ – разкази (1961); „Мъже“ – роман (1962, 1963); „Портретът на моя двойник“ – новели (1966); „Жените на Варшава“ – разкази и новели (1968). Нашумява много с романа си „Мъже“, който се посреща добре и от критиката, и от читателите. Организиран са множество обсъждания на книгата в поделения на армията. Присъдена му е наградата на Съюза

на българските писатели за съвременен роман. Същата година е приет за член в Съюза на българските писатели направо, без да е негов кандидат-член, каквато е била общоприетата практика тогава. Романът му се превежда и отпечатва в почти всички социалистически страни. Започва работа в издателството на ЦК на Комсомола „Народна младеж“, където след няколко години става завеждащ редакцията за фантастика и приключенска литература. Не е бил много дисциплиниран и е отсъствал от работата с дни.

Георги Марков става все по-популярен млад писател в страната. Критиката го забелязва бързо и го сочи като ново явление в българската литература. След романа му „Мъже“ особено радужно се посрещат сборниците му с разкази и новели „Портретът на моя двойник“ и „Жените на Варшава“. По негови сценарии на новелата „Анкета“ и романа му „Мъже“, съответно през 1963 и 1966 г., се правят игрални филми със същите заглавия.

Георги Марков се проявява и като талантлив драматург. Пише пиеси, които се харесват на критиката и зрителите и се играят в редица театри на страната. Първата пиеса на Георги Марков – „Госпожата на господин Търговецът на сирене“, е играна в два театъра през 1964 г. След това се играе „Асансьорът“ в Учебния театър на ВИТИЗ. През 1966–1967 г. в три български театъра се играе пиесата му „Да се провреш под дъгата“. През 1969 г. в четири театъра на страната се играе „Атентат в затворена улица“. В няколко театъра се играе също така сатиричната му пиеса „Кафе с претенция“.

Голямата му популярност на талантлив творец идва обаче след излъчване по националната ни телевизия през 1969 г. на култовия в годините на социализма многосериен телевизионен филм „На всеки километър“. Той се създава по идея на полковник Костадин Кюлюмов, писател, зам.-началник на VI управление на Държавна сигурност от 1968 до 1972 г., с подкрепата на тогавашния председател на Комитета за Държавна сигурност ген. Ангел Солаков. Кюлюмов привлича като съсценаристи на сериите известните вече писатели Павел Вежинов, Свобода Бъчварова, Евгени Константинов и младия тогава Георги Марков. Самият Марков твърди по-късно, в писма от Англия, че е редак-

тирал почти всичките серии. Сценаристите колективно са предложени за престижната тогава Димитровска награда, подплатена и във финансово изражение, но Георги Марков, след като се обявява за невъзвращенец, се разминава с нея. Зачеркнато е и името му като сценарист на филма.

Материално е бил вече добре. Освен постоянната си работа, получавал допълнителни доходи от книгите и пиесите, от издаването на негови книги в Съветския съюз и други източноевропейски страни, от разкази, репортажи и очерци за вестници. Или както той се изразявал „ние сме хонорарни момчета“. След излизането на романа „Мъже“ се премества в партерно панелно жилище в кв. „Красна поляна“, но не харесва обстановката там и заменя апартамента с втори етаж от вила в Драгалевци, която получава по линия на „Жилфонд“. Тя била в горния край на селото, под лифта, почти до гората. Не е била много уютна – през зимата често се пукали тръбите на водата, а токът е бил много слаб, но пък имала чудесен изглед към цяла София, към Софийското поле и в далечината към Стара планина. И въздухът бил много чист, което е било важно за здравето на Марков. Там той написва „Портретът на моя двойник“, „Жените на Варшава“, повечето от пиесите си, сценариите за „На всеки километър“. Покрай преводите на романа му „Мъже“ в чужбина пътувал няколко пъти в социалистически страни. Обичал да пътува, но бързо му омръзвал престоят в чужбина и се радвал, че се завръща. Или както казвал – в пътуването му харесвало най-много тръгването и завръщането. Бил включван в различни писателски групи, които обикаляли градове и села в страната, за да участват в творчески срещи, провеждани в читалища, културни домове, заводи, с читатели – ученици, студенти, работници, селяни, трудови колективи, на които представяли своите творби. Впечатлявал аудиторията с това, че не четял своите разкази, а ги казвал наизуст, при това с патос, като истински артист. Изкарвал е с месеци, основно през зимата, в творческия дом на артистите в Боровец, където е трябвало да пише своите произведения. Отличавал се с изключителна работоспособност.

Марков в началния етап на творческата си дейност е сред писателите галеници на тоталитарната система. Лансиран е като

различен от тогавашните млади писатели, талантлив новатор, пред когото се очертава сериозна перспектива на литературния небосклон. Творбите му се печатат в големи тиражи, превеждат се в чужбина, приеман е радушно навсякъде. Биографите му го определят като писател, драматург, сценарист, публицист. Критиците смятат, че внася нови елементи в творбите си и особено в своите пиеси. Че представлява нов стил в нашата социалистическо-реалистична проза. Че използва нови, модерни форми на изразяване на своите идеи. Бил е определено реалистичен в произведенията си, традиционен по форма, модерен по дух. Със силно чувство за съвременност и съобразяване с реалната действителност. За времето си е бил по-разкрепостен, с по-демократични виждания, с реалистично, стигащо до критичност отношение към действителността. Неговите творби отговаряли най-добре на тогавашното размразяване в обществено-политическия живот в страната, на стремежа за излизане от сталинските рамки, на по-свободно изразяване. Това е времето на антидогматизма, но и на съпротива срещу новото от консервативните писателски кръгове. Георги Марков е проявявал очевиден стремеж с литературата си да излезе на европейската сцена, или по-скоро да европеизира нашата литература. От разказите му лъхала поетичност, което карало критиците му да твърдят, че той е скрит поет. Имал определена слабост към театъра и затова обръщал голямо внимание на пиесите си. По-голямата част от тях са написани на основата на негови новели и разкази.

Освен с писателския си талант, той става известен със страстта си към покера, към хубавите коли и към жените. Той е един от първите в София, който кара по това време БМВ с № С7979. Както казва неговата бивша жена Здравка Лекова „карал направо лудо“. Вероятно затова е бил наричан Джери Лудото. БМВ-то му е купено от брат му Никола, който вече живеел в Италия, но срещу една скъпа шведска пощенска марка, която Георги Марков имал и която Здравка Лекова изнесла скрито през 1966 г. с колата на сценариста Любен Станев, който пътувал за Франция през Италия.

Известен е сред софийския хайлайф като свободолюбив, волнодумец, като човек с леви убеждения, който не може да при-

еме всички реалности на тогавашната обществено-политическа обстановка. Не е бил противник на идеала, наречен комунизъм, и виждал в него нова нравственост, осъществяване на мечтата за неизчерпаема хармония на обществото. Мразел несправедливостта, глупостта, еснафщината. Отнасял се с неприязън към „закостенялостта, инфантилната лъжевъзпитаност, маската на лицемерната добродетел“.

По характер е бил лъчезарен, обаятелен, магнетичен. Бил е интересен събеседник, артистичен, остроумен, сладкодумен, шегаджия, веднага се превръщал в център на компанията. Според Здравка Лекова имал склонност да преувеличава и си доукрасява истории и случки станали с него или с тях. „Така ги разказваше, че не можеш да ги познаеш тези случки станали с нас двамата.“ Бил обаче много непоследователен: „петнадесет минути говори едно, а после петнадесет минути обратното“. Любомир Левчев пък го нарича митоман: „Той умееше да превърне в театър всяко свое мигновение“. Щедър, готов да помогне. Към жените се държал джентълменски. Висок, слаб, с одухотворено лице, засмени пъстро-тъмнозелени очи, гъста коса, леко сребрееща вече, в повечето случаи облечен спортно, от него се излъчвала харизма, която се харесвала на околните, особено на жените. Суетен, честолюбив, импулсивен и много амбициозен. Според Здравка Лекова е имал някакви комплекси, които избивал с изсилените си приказки и поведение, бил е вечно неспокоен, вечно бързащ. Имал високо самочувствие, или поне демонстрирал винаги такова. Веднъж се накарал на писателя Панчо Панчев, че се е съгласил да вземе по-малък хонорар, трябвало повече да уважават техния писателски труд. Веселин Бранев разказва, че в почивната станция в Боровец вдигнал скандал, че не е достатъчна храната, която им давали, защото, според Бранев, „така не може да бъде хранен човек от духовния елит на нацията“. Обичал да се хвали с връзките си с хора от висшите етажи на властта и да преувеличава своите възможности. Стремил се да прави впечатление на околните. Затова и купува БМВ-то, което е било почти единствено в цяла София. Разполагал с два магнетофона, сам си е правил записите и непрекъснато пускал Пол Анка, Нат Кинг Кол, Луис Армстронг, Ела Фицджералд, Шарл Азнавур. Зареж-

дал се и с Бах, Шуберт, Шуман. В писмо до Здравка Лекова от 6 август 1971 г., когато вече е в Лондон, пише по повод смъртта на Луис Армстронг: „Стори ми се, че като че с него си отиде и някаква много ритмична част от моя живот“. Когато пишел, обичал да твори на музика. Обикновено творял сутрин – ставал в 6 часа, правел си кафе, пускал музика и започвал да трака на пишещата машина. Имал навика, докато пишел, да хапе масурче от хартия и да го мести от единия до другия край на устните си. Обичал да говори предварително подробности за своя замисъл и когато пишел, вече всичко му е било в главата. Не е ценял много книгите си, бързо ги забравял и вече мислел за новите си творби. Когато не му вървяло писането, вземал тесте карти и сам разигравал покер – понякога с часове. Към обяд слизал в града, за да посещава редакции и издателства и да се види с познати и приятели. Посещавал редовно популярните тогава сред писателите и интелектуалците кафенета „Бамбука“, „Млечния бар“ на „Граф Игнатиев“, „Бразилия“ на „Витоша“, след което обядвал в Клуба на журналистите, в Руския клуб, в Клуба на писателите. В следобедните часове посещавал редакции и издателства, за да урежда издаването на свои творби, да взема хонорари. Понякога вечерял в някой от клубовете, обикновено в компанията на жена си и негови приятели. Обичал да пише и привечер, твърдял, че свечеряването му действало благоприятно.

За Георги Марков литературата е всичко и животът му е посветен на нея. Неговата съпруга Здравка Лекова си спомня как веднъж след един скандал помежду им го нарекла литературен драскач. И той скочил, взел едно такси и избягал, три дни го нямало. Когато се завърнал и тя му се извинила, ѝ казал: „Дори и на шега не го казвай – за мен литературата е църква и ти ще влизаш на пръсти в нея“.

Играта с карти – първоначално бридж, а след това и покер, е била една от големите слабости на Марков. В бриджа е въведен от Цветан Стоянов. Заради покера е бил готов да зарече всичко друго, дори и хубава жена. Понякога не се завръщал с дни вкъщи, отдаден на покера. Играел е с Павел Вежинов, с диригента Васил Стефанов, с Христо Друмев по цели нощи. Нямамо сила, която да го откаже от карето. Харчел е големи за времето си

суми, за да играе. Парите от продажбата на стария си автомобил проиграл за една нощ на покер. Тази негова страст е изразена творчески в новелата „Портретът на моя двойник“. Книгата има биографичен характер и героите му са известни покерджии от този период. Самият той е казвал, че е написал новелата на един дъх, „на прима виста“.

Бил с патриархални разбираня и не позволявал на Здравка Лекова да работи. Защото, когато се връщал вкъщи, трябвало всичко да му е наред, да е сготвено и тя да го чака. Запазил си ергенските навици и често отсъствал от къщи било на литературни четения в страната, в Боровец с писатели, на покер. Когато веднъж уредил Лекова да започне работа във филмовата редакция на БНТ, побързал да си я прибере вкъщи след 3–4 месеца, защото я изревнувал от обстановката и мъжкото внимание. Своята обич, преклонение пред характера ѝ и чувство за виновност пред нея изразява много силно в книгата си „Портретът на моя двойник“.

Георги Марков е бил привърженик на футболния отбор „Левски“ и ходел на негови мачове с приятели. Самият той обичал да играе футбол с група журналисти и писатели на игрището зад Полиграфическия комбинат. Ходел е също в сградата на Съюза на българските писатели на ул. „Ангел Кънчев“, за да играе пинг-понг. Външно е изглеждал здрав и жизнерадостен. Не пушел, почти не пиел, но според Лекова е бил небрежен към здравето си.

Нямал много приятели, бил малко самотен. По-близки са му били Стефан Цанев, Константин Павлов, Владо Мусаков, Цветан Стоянов, Любомир Левчев, Радой Ралин. Поддържал е близки връзки с актьори – между които Йордан Матев, Апостол Карамитев, Иван Обретенов, Георги Попов, Константин Кисимов. Особено силно влияние върху него оказва критикът, преводач и белетрист Цветан Стоянов, един от най-добрите познавачи на англо-американската и западната литература.

Имал е някаква болезнена слабост да търси и поддържа връзки с известни имена. Когато Антон Югов, бивш министър-председател, с когото се познавал бегло, изпаднал в немилост, ходел във вилата му да играят табла. Играел е табла също с бившия министър Добри Терпешев. Поддържал добри и близки връзки

с отговорни фактори, работещи в системата на Държавна сигурност – генерали и полковници. Сред тях е ген. Господин Гочев, някогашен началник на Външнополитическото разузнаване и после зам. завеждащ отдел „Военен“ при ЦК на БКП, който имал писателски тежнения, през 1969 г. издава документалната книга „Бюро „Д-р Делиус““. Друг негов близък е бил ген. Григор Марков, началник на контраразузнавателното Второ главно управление, който също проявявал писателски уклони. Поддържал връзка и с полк. Гогов, работещ в отдел „Задгранични паспорти“, който имал издадена стихосбирка. Но най-силна е била връзката му с полк. Костадин Кюлномов, който му става и семеен приятел.

Георги Марков, като млад, талантлив и вече популярен писател, става известен на първия партиен и държавен ръководител Тодор Живков, който започва да го кани в своето обкръжение. Това до голяма степен се е дължало на факта, че Тодор Живков обичал да контактува и се сближава с талантливи и известни писатели, поети и интелектуалци. Да споменем, че такива са били Панталей Зарев, Димитър Методиев, Георги Джагаров, Веселин Йосифов, Ангел Балеvски, Венко Марковски. Живков се е стремил да ангажира тези писатели и творци с темата за социализма. Той е обръщал внимание и на по-младите творци като Анастас Стоянов, Орлин Орлинов, Лада Галина, Любомир Левчев, Златка Дъбова, Лиляна Михайлова. В неговото полезрение попада и Георги Марков, който очевидно му е представен като талантлив писател. Това е и причината поради която, когато Живков започва да провежда регулярни срещи с млади творци, на тях да бъде канен и Георги Марков. Твърденията обаче, че той се е сближил с него, за да го ангажира с антифашистката тема и за целта го е водил по партизанските пътеки, канил го е на срещи с ветерани от антифашистката борба, четял е негови ръкописи, обсъждал е с него творческите му планове, насърчавал го е да пише на тази тема, са силно преувеличени. Както и това, че Марков е можел да ходи при него, когато си поиска.

Нарастващата популярност на Марков, навлизането му в света на интелектуалния елит на страната и връзките му с висши партийни и държавни ръководители променят и начина му на

живот. Полагат се изключителни грижи за здравето му и като цяло подобрява своето здравословно състояние. Предоставяна му е възможност да ползва секретния архив на Държавна сигурност, до който рядко са допускани други. Не е имал проблеми да пътува зад граница и няколко пъти е посещавал брат си в Италия. През март 1967 г. сключва договор с отдел „Пропаганда“ на МВР да напише и да му издадат роман под името „Следствието“, в който да опише дейността на органите на МВР в борбата с престъпността. Романът е трябвало да бъде готов през май 1968 г., а хонорарът му за това е бил 800 лв. През юни същата година сключва договор и с Комитета за Държавна сигурност да напише пиеса на тема „Борбата на органите на Държавна сигурност с враговете на родината“. Тя е трябвало да бъде готова през август 1968 г., а хонорарът за нея е бил вече 2000 лв. През 1968 г. Комитетът за изкуство и култура сключва с него договор, във връзка с 25-годишнината от 9 септември 1944 г. да напише документалната пиеса „Комунисти“. В писмото си, в което иска да му се даде достъп до полицейските досиета на антифашисти по повод написването на пиесата, той пише, че в „личен разговор с др. Тодор Живков ми бе обещано съдействието да ползвам и тези дела“. Според Костадин Кюлюмов идеята за написването на „Комунисти“ му е била дадена от Тодор Живков при срещата им в двореца „Бистрица“, а разрешението да прегледа архивните полицейски материали в Държавна сигурност получава от отдел „Деловодство“ на ЦК на БКП. Предложението за написването на тази пиеса е било на управление Шесто на Държавна сигурност. Подобни задачи са възложени тогава на Николай Хайтов, Никола Русев и Серафим Северняк, но само Марков изпълнява задачата. В продължение на около шест месеца, почти през ден, той е посещавал читалнята на МВР, за да чете архивните материали за осъдени на смърт антифашисти. За неговите възможности говори и приятеля му Александър Костов, на когото урежда да започне работа като зам.-началник на отдел „Превантивен“ на КАТ – МВР направо като подполковник. През пролетта на 1968 г. отива във Франция, за да попълни литературното си образование, но поради майските събития в нея се връща преждевременно.

В интелектуалните среди започват да се дразнят от прекалената му самонадеяност и дръзко поведение, завиждат му на неговата популярност. Още повече че той обичал да се хвали и подчертава своите връзки с висши партийни и държавни ръководители. Някои фактори в литературните среди, сред които е и Слав Хр. Караславов, тогава секретар на Съюза на българските писатели, започнали да го обвиняват в прозападни тежнения и да критикуват неговите творби. Одумват го заради връзките му със служители на Държавна сигурност и започват да говорят, че е „ченге“, че е обвързан с тях и в този дух. Не одобряват и това, че фактически се разделя с жена си – Здравка Лекова, напуска къщата в Драгалевци и през 1968 г. заживява с Яна Пипкова, съпруга на режисьора Рангел Вълчанов и дъщеря на известния композитор Любомир Пипков. Ходил е с нея на екскурзия във Виена.

През есента на 1969 г. Георги Марков представя две свои пиеси, които е трябвало да се играят през новия театрален сезон – „Комунисти“ в „Сълза и смях“ и „Аз бях Той“ в Сатиричния театър. Художественият съвет към „Сълза и смях“ дава препоръки за промени в пиесата, след нейната закрыта репетиция, и е предстояло да се играе премиерно на 6 септември. Марков обаче заявил, че поправките ще направи, след като се върне от Италия, където щял да ходи на гости на брат си. Пиесата „Аз бях Той“ се играе на 15 юни 1969 г. като генерална репетиция. След нея предстои Художественият съвет да даде последните свои критични бележки и предложения за евентуални поправки в нея. Георги Марков обаче изпраща на обсъждането драматурга на театъра Стефан Цанев, като го помолил да извърши и съответните поправки. А самият той се качва на колата си и тръгва за Италия при брат си в Болоня. Въпреки неговите твърдения, че скоро ще се върне в България, той остава да живее в Италия, след това в Англия и не се завръща в България.

Една от причините да отиде на Запад е Петър Увалиев (1915–1998), бивш дипломат на България в Италия и Англия (1944–1948), емигрант, писател, преводач, изкуствовед, театрален и филмов режисьор, продуцент на световноизвестни филми, публицист, литературен критик, от 1950 г. служител в радио Би Би Си, един от най-влиятелните интелектуалци емигранти през вто-

рата половина на XX век. Откога точно започва тяхната връзка не е ясно. Установяват епистолярна връзка помежду си, от едно писмо се разбира, че са се срещали в Рим. Яна Пипкова също твърди по време на процеса срещу Марков, че той се запознал лично с Увалиев в Рим по време на негово предишно гостуване при брат му в Болоня. Според Увалиев това е станало през 1965 г. Марков му бил изпратил две свои книги с автограф. На Георги Марков става известно (или лично е слушал), че Увалиев в свое предаване по Би Би Си през 1968 г. е направил блестяща рецензия на книгата му „Жените на Варшава“ и твърдял, че тя е събитие за националната ни литература, надхвърляща по значимост границите на България. Пише му по този повод, а Увалиев му предлага в писмо от януари 1969 г. да се направи филм в Испания по сценарий на новелата „Жените на Варшава“, който евентуално да се снима от известния режисьор Карло Понти, с когото се познавал лично. Георги Марков му изпраща официално, чрез Комитета за културни връзки с чужбина, искания сценарий, като нарекъл бъдещия си филм „Жените на дяволския хълм“. Петър Увалиев му пише писмо, в което го уведомява, че сценарият много му е харесал и предлага при възможност да отиде в чужбина, за да му е под ръка. Марков отива в Италия, защото там живее брат му, и смята, че той ще му окаже някакво съдействие в осъществяването на неговите планове.

Друга причина за неговото пребиваване на Запад е била самооценката, която си прави за своето творческо развитие. Георги Марков усеща, че комфортът, на който се радва, му се изплъзва, тревожи го мисълта, че в България се е изчерпал като творец и взема решение да отиде в чужбина за известен период, да се „презареди“, както сам се изповядва, и с някаква смътна надежда да направи на Запад това, което тук не му се удава. И най-важното – да бъде европейски, ако не и световно признат като творец. Имал чувството на обреченост, че нямал много време да живее и трябва бързо да се реализира не само в България, но и в Европа, а защо не и в света. България очевидно му е станала тясна, бил я завладял и неговата неудовлетвореност от творческото му развитие растяла непрекъснато. Затова и започнал да учи италиански. Самият той е твърдял пред Яна Пипкова, че искал да опоз-

нае някои от нашумелите западни писатели и книгите им, евентуално да се свърже със световноизвестния режисьор Федерико Фелини, а също да промени начина на писане, да го доближи до съвременните европейски тенденции.

В писмо до генерал Ангел Солаков от 9 декември 1969 г. (вече е в Италия) Марков пише, че „Органите на МВР знаят, че аз отдавна исках да прекарам поне една година на Запад с цел да попълня литературното си образование. Миналата година заминах с тази цел за Франция и ако не бяха майските събития там, сигурно още щях да съм в Париж“.

Изтъква се и друга причина за неговото отиване в Италия. По това време Марков се е zalюбил с Яна Пипкова, за която твърдял, че е най-голямата му любов в живота. Скарал се е вече със Здравка Лекова, напуснал е общото им жилище и се е преместил да живее в къщата на родителите си. Така че той е бил пред дилемата да избира между двете жени. Надявал се е, че това пребиваване в Италия ще реши и проблема с тях.

Любомир Левчев посочва още една причина за отиването му в чужбина – здравословното му състояние. Георги Марков е смятал, че в чужбина и конкретно в Болоня ще укрепи своето здраве. Или поне ще си отпочине от напрегнатата обстановка в България.

За него не е представлявала трудност да излезе зад граница. С личната протекция на тогавашния председател на Комитета за Държавна сигурност генерал Ангел Солаков си урежда задграничен паспорт и със собствената си кола заминава за Италия.